

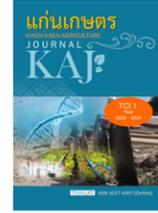

วารสารแก่นเกษตร
THAIJO

Content List Available at [ThaiJo](https://li01.tci-thaijo.org)

Khon Kaen Agriculture Journal

Journal Home Page : <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/agkasetkaj>

ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกร อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

Factors affecting farmers' adoption of good agricultural practices for mango in Bang Khla District, Chachoengsao Province

เจตนิพัทธ์ ถาวร¹, ณฐิตากานต์ พัยคณา^{1*}, ภาณุพันธ์ุ ประภาติกุล¹ และ แสงทิวา สุริยงค์²

Chetniphat Thavon¹, Nathitakarn Phayakka^{1*}, Panuphan Prapatigul¹ and Sangtiwa Suriyong²

¹ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท ภาควิชาพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200

¹ Division of Agricultural Extension and Rural Development, Department of Agricultural Economy and Development, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand 50200

² สาขาวิชาพืชไร่ ภาควิชาพืชศาสตร์และปฐพีศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200

² Division of Agronomy, Department of Plant and Soil Sciences, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand 50200

บทคัดย่อ: การวิจัยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกรอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง จำนวน 180 ราย ในพื้นที่อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุเฉลี่ย 56.11 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ประสบการณ์ผลิตมะม่วงเฉลี่ย 21.54 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 3.42 คน พื้นที่การผลิตมะม่วงเฉลี่ย 23.17 ไร่ และส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเอง ในปี พ.ศ. 2565 เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายมะม่วงเฉลี่ย 199,458.30 บาท ใช้แหล่งเงินทุนของตนเองเป็นหลัก และมีต้นทุนการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 120,482.77 บาท ทั้งนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีตลาดจำหน่ายของผลผลิตมะม่วงที่แน่นอน และมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงมาก่อน ในปี พ.ศ. 2565 มีการติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เฉลี่ย 3.70 ครั้ง ส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตมะม่วง ทั้งนี้ ภาพรวมเกษตรกรมีความรู้และการปฏิบัติในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับการศึกษา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงจากสื่อต่าง ๆ และการติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การยอมรับ; การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี; มะม่วง; อำเภอบางคล้า; จังหวัดฉะเชิงเทรา

ABSTRACT: The main objective of this research was to study factors affecting farmer's adoption of good agricultural practices for mango in Bang Khla district, Chachoengsao province. The sample group of 180 farmers who received training on GAP in Bang Khla district, Chachoengsao province. The data was collected through semi-structured interviews schedule with a reliability of 0.72 By using descriptive statistics and multiple regression analysis. The results showed that most of the farmers were male with an average age of 56.11 years in the 6th grade

* Corresponding author: Nathitakarn.p@gmail.com

Received: date; June 18, 2024 Revised: date; August 19, 2024

Accepted: date; August 20, 2024 Published: date;

of education, had an average of 21.54 years of experience in mango production, an average of 3.42 number of household members producing mangoes, an average of 23.17 rai of area for mango production and mostly their own land. In 2022, farmers had an average income from mango sales of 199,458.30 baht, mainly using their self-financing, an average cost of mango production of 120,482.77 baht. Most farmers had a definite market availability for mango produce and had receiving information about GAP, with an average of 3.70 times contact with the agricultural extension officer. Most had received training in mango production. Overall, farmers had a high level of knowledge and practice of GAP. Furthermore, it was found that education level, receiving information about GAP, and contact with an agricultural extension officer significantly farmers' adoption of GAP in Bang Khla district, Chachoengsao province at the 0.05 level.

Keywords: adoption; GAP; mango; Bang Khla District; Chachoengsao Province

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกมะม่วงอันดับที่ 2 ในอาเซียน และเป็นอันดับที่ 7 ของโลก สำหรับในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยส่งออกมะม่วงสดสู่ตลาดโลกมีมูลค่า 95 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 52 จากปี 2563 โดยในช่วง 3 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2565 ไทยส่งออกมะม่วงสดมูลค่า 11 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 13 จากช่วงเดียวกันของปี พ.ศ. 2564 ตลาดส่งออกสำคัญ ได้แก่ มาเลเซีย เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น เมียนมา และเวียดนาม ตามลำดับ มะม่วงสดของไทยเป็นผลไม้ที่ได้รับความนิยมในตลาดต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งข้อได้เปรียบของมะม่วงสดไทยคือ มีผลผลิตตลอดทั้งปี มีหลากหลายพันธุ์ คุณภาพดี รสชาติหอมหวาน และรูปลักษณะสวยงาม จึงเป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภคชาวต่างชาติ ส่งผลให้ในแต่ละปีการส่งออกมะม่วงสดไปตลาดคู่ FTA ของไทย มีมูลค่าการส่งออกสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 98 ของการส่งออกมะม่วงสดทั้งหมด (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2565) ทั้งนี้จังหวัดที่มีการส่งออกมะม่วงมากที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ เชียงใหม่ เลย สุโขทัย ประจวบคีรีขันธ์ พิษณุโลก สระแก้ว สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา เพชรบุรี และพิจิตร (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564)

จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นจังหวัดที่มีการผลิตและการส่งออกมะม่วงที่มีความสำคัญ โดยมีเนื้อที่ปลูกมะม่วงรวมทั้งสิ้น 21,742.75 ไร่ การผลิตมะม่วงของจังหวัดฉะเชิงเทรานั้นได้รับการยอมรับทางด้านรสชาติและคุณภาพที่ได้มาตรฐานที่สำคัญ คือ ผลผลิตมะม่วงมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ อำเภอบางคล้า ถือเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกมะม่วงมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีพื้นที่ปลูกมะม่วงรวม 7,677.50 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2564) เนื่องจากอำเภอบางคล้ามีคุณภาพดินที่มีความเหมาะสม เพราะเป็นดินเหนียวปนตะกอน มีธาตุอาหารสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกมะม่วง มะม่วงพันธุ์ที่นิยมรับประทานดิบ ได้แก่ เขียวเสวย ฟ้ายัน แรด ทวายเดือนแก้ว ขายตึก โชคอนันต์ และมันขุนศรี และพันธุ์ที่นิยมรับประทานสุก ได้แก่ น้ำดอกไม้เบอร์ 4 น้ำดอกไม้สีทอง อกร่อง และมหาชนก (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2564) จากแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดฉะเชิงเทรา (พ.ศ. 2566 - พ.ศ. 2570) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การผลิตสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยมีวัตถุประสงค์คือ (1) ส่งเสริม สนับสนุน การผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน ปลอดภัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (2) สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรและเชื่อมโยงการตลาด (3) เตรียมความพร้อมสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต และมีตัวชี้วัด คือ สินค้าเกษตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา (พ.ศ. 2566 - พ.ศ. 2570) ซึ่งมีประเด็นในการพัฒนา คือ ประเด็นการพัฒนาที่ 1 ยกระดับภาคการเกษตรของจังหวัดด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม ให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เกษตรกรมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ แหล่งผลิตสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปที่มีคุณภาพปลอดภัยและได้มาตรฐานสากล โดยมีตัวชี้วัด คือ สินค้าเกษตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20 ต่อปี (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566)

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) เป็นระบบการจัดการคุณภาพ ด้านการผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีตรงตามมาตรฐานที่กำหนด และเป็นกระบวนการที่จะสามารถควบคุมระบบการผลิตให้ผลผลิตมีความปลอดภัย ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและจุลินทรีย์ที่ก่อให้เกิดอันตรายถือเป็นกระบวนการผลิตอย่างเป็นระบบที่สามารถปกป้องความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

และเป็นการปฏิบัติที่มุ่งจัดการให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตรสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมของระบบการผลิตในแปลงเกษตรกรรม ซึ่งจะมีผลทำให้อาหารและผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพปลอดภัยต่อผู้บริโภค ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและมีความยั่งยืน (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2560) จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้าได้ให้ข้อมูลว่า สำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้า มีการส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงแก่เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามเกษตรกรหลายรายที่ผ่านการอบรม ยังไม่ให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง เนื่องจากเกษตรกรมองว่าขั้นตอนการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงมีวิธีการที่ยุ่งยากและไม่เห็นถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ (สุรวุฒิ แสนพันธ์, 15 พฤศจิกายน 2566)

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกร อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดฉะเชิงเทรา (พ.ศ. 2566 – พ.ศ. 2570) และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการนำไปใช้การวางแผนในการพัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ตลอดจนเพื่อเป็นการยกระดับสินค้าเกษตรไทยให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในตลาดโลกตามนโยบายการผลิตทางการเกษตรจากภาครัฐ

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง ภายใต้โครงการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง จำนวน 1,472 ราย ในพื้นที่อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (สำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้า, 2565) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1967) ที่กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ระดับ 0.07 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีความคล้ายคลึงกัน ทั้งทางด้านข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา การประกอบอาชีพ และใช้ค่าความคลาดเคลื่อนที่สามารถยอมรับได้ไม่เกิน 0.10 (บุญธรรม, 2540) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 ราย และใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยการจับสลากหมายเลขตามบัญชีรายชื่อเกษตรกรให้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่นำสลากหมายเลขรายชื่อที่จับแล้วใส่กลับคืน

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และสภาพการผลิตมะม่วงของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง โดยนำคะแนนมาวัดระดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง โดยกำหนดคำตอบเป็น “ถูก” หรือ “ผิด” ซึ่งกำหนดคำตอบเป็นค่าคะแนน ดังนี้

คำถามเชิงบวก (The positive question)

ถ้าตอบว่า “ถูก” ให้คะแนนเป็น 1

ถ้าตอบว่า “ผิด” ให้คะแนนเป็น 0

คำถามเชิงลบ (The negative question)

ถ้าตอบว่า “ถูก” ให้คะแนนเป็น 0

ถ้าตอบว่า “ผิด” ให้คะแนนเป็น 1

เกณฑ์การวัดระดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาตามหลักวิชาการออกเป็น 8 ประเด็น ประเด็นละ 3 ข้อ รวมจำนวนทั้งสิ้น 24 ข้อ คะแนนเต็ม 24 คะแนน ได้แก่ (1) แหล่งน้ำ (2) พื้นที่ปลูก (3) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (4) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติ

หลังการเก็บเกี่ยว (6) การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา (7) สุขลักษณะส่วนบุคคล และ (8) การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ โดยข้อคำถามในแต่ละประเด็นนั้นผู้วิจัยได้กำหนดเป็นคำถามปลายปิด

ตอนที่ 3 การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง โดยนำคะแนนการปฏิบัติมาวัดระดับการยอมรับของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง กำหนดคำตอบเป็น “ปฏิบัติ” หรือ “ไม่ปฏิบัติ” ซึ่งกำหนดคำตอบเป็นค่าคะแนน ดังนี้

ถ้าตอบว่า “ปฏิบัติ”	ให้คะแนนเป็น 1
ถ้าตอบว่า “ไม่ปฏิบัติ”	ให้คะแนนเป็น 0

เกณฑ์การวัดระดับการยอมรับของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาตามหลักวิชาการออกเป็น 8 ประเด็น ประเด็นละ 3 ข้อ รวมจำนวนทั้งสิ้น 24 ข้อ คะแนนเต็ม 24 คะแนน ได้แก่ (1) แหล่งน้ำ (2) พื้นที่ปลูก (3) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (4) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (6) การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา (7) สุขลักษณะส่วนบุคคล และ (8) การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ โดยข้อคำถามในแต่ละประเด็นนั้นผู้วิจัยได้กำหนดเป็นคำถามปลายปิด

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) การตรวจสอบความถูกต้อง (Validity) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมาปรึกษาต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาจำนวน 5 ท่าน เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.92 สามารถนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างได้ (อารยา และพงศธราร, 2561)

2) การทดสอบความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการทดสอบความถูกต้องแล้วไปทดสอบกับเกษตรกรที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงแต่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยจำนวน 30 ราย จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้การวัดแบบ Kuder – Richardson (KR – 20) ซึ่งเป็นการวัดความยากง่ายของข้อคำถาม สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.72 แสดงว่าแบบสัมภาษณ์มีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ (ซีไมพร, 2555)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยแบ่งสถิติที่ใช้วิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้ในการวิเคราะห์และอธิบายข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และสภาพการผลิตมะม่วง ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และในส่วนของการวิเคราะห์ความรู้ ผู้วิจัยได้แปลความหมายระดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง ดังนี้

ค่าคะแนน 0.00 - 8.00	คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับต่ำ
ค่าคะแนน 8.01 - 16.00	คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับปานกลาง
ค่าคะแนน 16.01 - 24.00	คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับสูง

2) สถิติทดสอบสมมุติฐาน (Inferential statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Enter ทั้งนี้การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระประกอบด้วยลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม สภาพการผลิตมะม่วง และความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงกับตัวแปรตามคือ การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกร อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการศึกษา

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และสภาพการผลิตมะม่วงของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 54.40) มีอายุเฉลี่ย 56.11 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสบการณ์ผลิตมะม่วงเฉลี่ย 21.54 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 3.42 คน พื้นที่การผลิตมะม่วงเฉลี่ย 23.17 ไร่ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ของตนเอง (ร้อยละ 77.20) ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายมะม่วงเฉลี่ย 199,458.30 บาท ในขณะที่ต้นทุนการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 120,482.77 บาท ส่วนใหญ่จะมีแหล่งเงินทุนของตนเอง (ร้อยละ 61.10) อีกทั้งเกษตรกรเกือบทั้งหมดมีตลาดจำหน่ายของผลผลิตมะม่วงที่แน่นอน (ร้อยละ 91.10) จำหน่ายผลผลิตมะม่วงให้กับพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้าน มากที่สุด (ร้อยละ 43.30) ทั้งนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงมาก่อน (ร้อยละ 72.20) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงจากการอบรม/สัมมนาทางการเกษตร มากที่สุด (ร้อยละ 27.95) ในปี พ.ศ. 2565 มีการติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้า (ร้อยละ 47.80) โดยจำนวนเฉลี่ย 3.70 ครั้ง และในปี พ.ศ. 2565 เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตมะม่วง (ร้อยละ 57.80) (Table 1)

Table 1 Information on personal, economic, social, and mango production characteristics of mango farmers (n=180)

Variable	Percentage	Mean	S.D.
1. Gender			
1 = male	54.40		
0 = female	45.60		
2. Age (years)		56.11	12.16
3. Education level (years)			
the 6 th grade of education	33.30		
4. Experience in mango production (years)		21.54	13.52
5. Number of household members producing mangoes (people)		3.42	1.71
6. Area for mango production (rai)		23.17	30.95
7. Land ownership status			
1 = own land	77.20		
0 = rental land	22.80		
8. Income from mango sales in 2022 (bath)		199,458.30	218,988.14
9. Source of capital			
1 = self-financing	61.10		
0 = other financing sources	38.90		
10. Costs of mango production in 2022 (bath)		120,482.77	148,649.56
11. Market availability for mango produce			
1 = market availability	91.10		
0 = no market availability	8.90		
12. Receiving information about good agricultural practices for mango			
1 = receive	72.20		
0 = no receive	27.80		
13. Contact with agricultural extension officer of Bang Khla district agricultural office			
1 = contract	47.80		
0 = no contract	52.20		
14. Receive training in mango production			
1 = receive	57.80		
0 = no receive	42.20		

Remark: Independent variables 1, 3, 7, 9, 11, 12, 13 and 14 presented in the form of Dummy variable

ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว คิดเป็นร้อยละ 95.20 รองลงมา มีความรู้ด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษา คิดเป็นร้อยละ 93.33 และมีความรู้ด้านการจัดการคุณภาพ ในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว คิดเป็นร้อยละ 92.20 ส่วนด้านที่เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ ได้แก่ ความรู้ด้านการบันทึกข้อมูล และการตามสอบ คิดเป็นร้อยละ 81.87 (Table 2)

Table 2 Frequency and Percentage of farmers with knowledge on good agricultural practices for mango. (n=180)

Knowledge on good agricultural practices for mango	Correct answer	Incorrect answer
	Frequency (Percentage)	Frequency (Percentage)
Water Source	156 (87.03)	24 (12.97)
Cultivation Area	155 (86.10)	25 (13.90)
Pesticides	150 (83.70)	30 (16.30)
Practice and Care before harvest	166 (92.20)	14 (7.80)
Harvesting and Post-Harvest Practices	171 (95.20)	9 (4.80)
Handing and Storage of produce	168 (93.33)	12 (6.67)
Personal Characteristics	154 (85.33)	26 (14.67)
Record keeping and Traceability	147 (81.87)	33 (18.13)

นอกจากนี้ ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับสูง (16.01 - 24.00 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 94.44 มีความรู้ในระดับปานกลาง (8.01 - 16.00 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 5.56 และไม่มีเกษตรกรที่มีความรู้ในระดับต่ำ (Table 3)

Table 3 Frequency and Percentage of farmers with level of knowledge on good agricultural practices for mango

Level of knowledge on good agricultural practices for mango	Frequency	Percentage
Farmer with a low level of knowledge (score 0.00 - 8.00)	-	-
Farmer with a moderate level of knowledge (score 8.01 - 16.00)	10	5.56
Farmer with a high level of knowledge (score 16.01 - 24.00)	170	94.44
Mean = 21.10, Maximum = 24, Minimum = 14, S.D. = 1.88		

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว คิดเป็นร้อยละ 90.03 รองลงมาได้มีการปฏิบัติด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษา คิดเป็นร้อยละ 88.87 และมีการปฏิบัติด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 86.10 ส่วนด้านที่เกษตรกรมีการปฏิบัติตามน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ คิดเป็นร้อยละ 53.73 และด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 65.73 (Table 4)

Table 4 Frequency and Percentage of farmers with practice on good agricultural practices for mango (n=180)

Practice on good agricultural practices for mango	Practice	No practice
	Frequency (Percentage)	Frequency (Percentage)
Water Source	139 (77.23)	41 (22.77)
Cultivation Area	143 (79.63)	37 (20.37)
Pesticides	155 (86.10)	25 (13.90)
Practice and Care before harvest	151 (83.70)	29 (16.30)
Harvesting and Post-Harvest Practices	162 (90.03)	18 (9.97)
Handing and Storage of produce	160 (88.87)	20 (11.13)
Personal Characteristics	118 (65.73)	62 (34.27)
Record keeping and Traceability	97 (53.73)	83 (46.27)

สำหรับผลการศึกษายอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับการปฏิบัติในระดับสูง (16.01 - 24.00 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 73.30 ยอมรับการปฏิบัติในระดับปานกลาง (8.01 - 16.00 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 26.10 และมีการยอมรับการปฏิบัติในระดับต่ำ (0.00 - 8.00 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ (Table 5)

Table 5 Frequency and Percentage of farmers with level of practice on good agricultural practices for mango

Level of practice on good agricultural practices for mango	Frequency	Percentage
Farmer with a low level of practice (score 0.00 - 8.00)	1	0.60
Farmer with a moderate level of practice (score 8.01 - 16.00)	47	26.10
Farmer with a high level of practice (score 16.01 - 24.00)	132	73.30
Mean = 18.90, Maximum = 24, Minimum = 7, S.D. = 3.61		

ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกร อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการนำเข้าทั้งหมด (Enter Method) โดยนำตัวแปรอิสระจำนวน 15 ตัวแปรเข้าสมการถดถอย พบว่า $F = 4.227$ และ ค่า Sig. of $F = 0.001$ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แห่งการตัดสินใจพหุ (Multiple Coefficient of Determination: R^2) พบว่าค่า $R^2 = 0.279$ หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามคือ การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกร อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ 27.9 และตัวแปรอิสระทั้งหมด 15 ตัวแปร พบว่า มีตัวแปรอิสระจำนวน 3 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ได้แก่

ระดับการศึกษาของเกษตรกร พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีระดับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาในระดับสูงมีความสามารถในการคิด การวิเคราะห์ และการแยกแยะ ในการตัดสินใจหรือการยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ นฤมล (2565) อธิบายว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความสนใจ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำไปทดลองปฏิบัติจริงในพื้นที่ของตนเอง จึงทำให้เกิดการยอมรับเกษตรที่ดีที่เหมาะสมมากกว่า

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงจากสื่อต่าง ๆ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า เกษตรกรที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงจากสื่อต่าง ๆ จะมีระดับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงจากสื่อต่าง ๆ อาจเนื่องมาจากข้อมูลข่าวสารเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้เกษตรกรได้รับการกระตุ้นหรือเกิดความสนใจในการยอมรับเทคโนโลยีต่าง ๆ สอดคล้องกับ สุปราณี และคณะ (2563) อธิบายว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารจากช่องทางต่าง ๆ ทำให้เกษตรกรมีความรู้ถึงประโยชน์ ข้อดี ข้อเสีย และรับรู้ถึงการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรที่ดีและเหมาะสมอย่างชัดเจนและเข้าใจมากขึ้น

การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า เกษตรกรที่มีการติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะมีระดับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อาจเนื่องมาจากการติดต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกร ทำให้เกิดความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกัน จึงทำให้เกษตรกรสามารถเกิดการยอมรับนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ได้เข้ามาแนะนำและให้ความรู้ สอดคล้องกับ ธนกิจ และคณะ (2563) อธิบายว่า การพบกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำให้เกษตรกรมีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งส่งผลทำให้เกษตรกรเกิดการยอมรับเทคโนโลยีและมาตรฐานต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น และสอดคล้องกับ ปาริชาติ (2566) อธิบายว่า เกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ เกษตรกรจะมีแนวโน้มในการนำคำแนะนำหรือนำองค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (Table 6)

Table 6 Multiple Regression Analysis of farmers’ adoption of good agricultural practices for mango in Bang Khla District, Chachoengsao Province

Independent variable	Regression			
	coefficient (b)	t	Sig.	
(Constant)	15.727	4.273	0.001	
Gender (x ₁)	0.150	0.291	0.771	
Age (x ₂)	-0.004	-0.145	0.885	
Education level (x ₃)	0.126	1.980	0.049*	
Experience in mango production (x ₄)	-0.015	-0.714	0.476	
Number of household members producing mangoes (x ₅)	-0.224	-1.485	0.140	
Area for mango production (x ₆)	-0.001	-0.104	0.918	
Land ownership status (x ₇)	0.043	0.073	0.942	
Income from mango sales in 2022 (x ₈)	1.612E-6	0.967	0.335	
Source of capital (x ₉)	0.152	0.286	0.775	
Costs of mango production in 2022 (X ₁₀)	1.653E-6	0.734	0.464	
Market availability for mango produce (X ₁₁)	1.325	1.462	0.146	
Receiving information about good agricultural practices for mango (X ₁₂)	1.297	2.051	0.042*	
Contact with agricultural extension officer of Bang Khla district agricultural office (X ₁₃)	1.512	2.424	0.016*	
Receive training in mango production (X ₁₄)	1.037	1.549	0.123	
Knowledge on good agricultural practices for mango (X ₁₅)	-0.042	-0.303	0.762	
R = 0.528	R ² = 0.279	SEE = 3.205	F = 4.227	Sig. of F = 0.001

Remark: Significant at *0.05, Significant at **0.01

ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกรอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

เกษตรกรประสบปัญหาในการผลิตมะม่วง ดังนี้ 1) การขาดแคลนน้ำ เนื่องจากเกษตรกรอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติเป็นหลัก โดยแหล่งน้ำที่เกษตรกรอาศัยเป็นหลักคือ แม่น้ำบางปะกงแต่ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ในช่วงต้นปีได้ เนื่องจากการหนูนตัวของน้ำเค็ม เกษตรกรจึงต้องกักเก็บน้ำจืดไว้ใช้ก่อนที่น้ำเค็มจะหนุนตัวขึ้นมา 2) สภาพดินที่ใช้ในการปลูก เนื่องจากดินมีสภาพเป็นดินเค็ม จึงทำให้ส่งผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโตและผลิตผลของพืช 3) ปัญหาเรื่องโรคพืช ได้แก่ โรคแอนแทรคโนส (Anthracnose) และโรคใบจุดดำแบคทีเรีย (Bacterial black spot) 4) ปัญหาเรื่องแมลงศัตรูพืช ได้แก่ เพลี้ยไฟ เพลี้ยจักจั่น เพลี้ยแป้ง ไรแดง แมลงวันทอง และหนอนหน้าแมว และ 5) ปัญหาทางการตลาด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 อาจเนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้ราคาผลผลิตของมะม่วงต่ำลงและมีผลต่อเนื่อง โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2563) อธิบายว่า ปัญหาและผลกระทบด้านการตลาดมะม่วง จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 คือไม่มีแหล่งจำหน่ายมะม่วง ทำให้ไม่สามารถ

ส่งออกได้ และตลาดรับซื้อที่สำคัญในประเทศ ได้แก่ ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดมหานาค และตลาดไท จำนวนผู้บริโภคมาซื้อสินค้าลดลง ส่งผลให้ผลผลิตมะม่วงล้นตลาดเป็นจำนวนมากทำให้ราคาผลผลิตของมะม่วงต่ำลง

สำหรับความต้องการของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการได้รับการสนับสนุนเรื่องของดินในการนำปุ๋ยมาปรับสภาพดิน การสนับสนุนเรื่องของปุ๋ยในการแก้ไขปัญหาดินเค็ม การช่วยเหลือเรื่องการประกันราคาเนื่องจากผลผลิตมะม่วงมีราคาที่ไม่แน่นอน การส่งเสริมเรื่องการแปรรูปของผลผลิตมะม่วงเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้า การรองรับทางด้านการตลาด และการดูแลเรื่องของระบบชลประทาน

ข้อเสนอแนะของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานทางภาครัฐมีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านความปลอดภัยในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยเน้นย้ำให้เห็นถึงอันตรายของการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โรคที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้วิธีการป้องกัน และวิธีการรักษา อีกทั้งเกษตรกรอยากให้มีการจัดอบรมความรู้เรื่องการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ รวมถึงการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อคุณภาพของผลผลิตมะม่วง และเพื่อเป็นการยืดอายุการเก็บรักษาให้มีประสิทธิภาพก่อนนำไปจำหน่ายสู่ท้องตลาด

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกร อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการยอมรับเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงอยู่ในระดับสูง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงของเกษตรกร ได้แก่ ระดับการศึกษา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงจากสื่อต่าง ๆ และการติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงคือ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ สภาพดินเค็ม การระบาดของโรคและแมลง การตลาดและราคาของผลผลิตมะม่วงที่ไม่แน่นอน โดยเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนเรื่องของดินและปุ๋ย การช่วยเหลือเรื่องราคาของผลผลิตมะม่วง การแปรรูปและการตลาด และการดูแลเรื่องระบบชลประทาน อีกทั้งเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในเรื่องของการจัดอบรมและสาริตเกี่ยวกับข้อกำหนดของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วง เนื่องจากเกษตรกรยังไม่มีความรู้ที่เพียงพอที่จะนำไปปฏิบัติ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนเรื่องดินและปุ๋ย ราคาผลผลิตมะม่วงให้มีความมั่นคง การแปรรูปและการรับรองด้านการตลาดที่แน่นอน อีกทั้งควรส่งเสริมและเน้นย้ำข้อกำหนดของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงในข้อกำหนดที่เกษตรกรยังไม่เข้าใจเพื่อนำไปสู่การผลิตที่มีความถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนเรื่องของการศึกษา เพื่อให้เกษตรกรมีระดับการศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งส่งผลทำให้เกษตรกรเกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทำให้เข้าใจและนำความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ได้ดีขึ้น
2. เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำข้อมูลความรู้หรือสื่อต่าง ๆ มาเผยแพร่ เพื่อให้เกษตรกรได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะม่วงให้มากขึ้น ซึ่งส่งผลทำให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้นำไปปรับใช้และเป็นแนวทางในการผลิตมะม่วง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด
3. เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรลงพื้นที่ติดตามความก้าวหน้าของเกษตรกรอย่างใกล้ชิด และให้คำแนะนำกับเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกษตรกรเกิดปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกร ซึ่งส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่สามารถขับเคลื่อนนโยบายของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2565. ชี้ช่องใช้ FTA สร้างแต้มต่อ สินค้ามะม่วงสด-ข้าวเหนียวมะม่วงของไทย. แหล่งข้อมูล:

<https://www.oae.go.th>. ค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2566.

ชไมพร กาญจนกิตสกุล. 2555. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Research Methodology in Social Science). โพรเจ็คท์, ตาก.

เทคโนโลยีชาวบ้าน. 2564. ทำไม่...มะม่วงแปดริ้ว จึงมีชื่อเสียงและขายได้. แหล่งข้อมูล: <https://www.technologychaoban.com>

/agricultural-technology/article_174503. ค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2566.

ธนกิจ ถามี, ธนพร ศิลปชัย, เสาวนีย์ มีทรัพย์ และกรรณิกา สนธิ. 2563. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อน

เพื่อผลิตผล (GAP, มกษ.1003-2555) ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในเขตภาคเหนือตอนบน. วารสารเทคโนโลยีและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. 3(1): 34-47.

นฤมล คำดี. 2565. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกสตอร์ว์เบอร์รี่คุณภาพ อำเภอสะเมิง

จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2540. การวิจัยทางสังคมศาสตร์. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ปาริชาติ บัวแก้ว และไชยธีระ พันธุ์ภักดี. 2566. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ผู้ปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารเกษตร. 40(1): 101-111.

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. 2560. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP).

กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

สำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้า. 2565. ข้อมูลรายชื่อของเกษตรกร. สำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้า, ฉะเชิงเทรา.

สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา. 2564. ข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2563-2564.

แหล่งข้อมูล: <http://www.chachoengsao.doae.go.th>. ค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2566.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา. 2563. การแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของ

ของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19). แหล่งข้อมูล: <https://www.opsmoac.go.th/chachoengsao-home>.

ค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา. 2566. แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดฉะเชิงเทรา (2566-2570).

สำนักงานการเกษตรและสหกรณ์, ฉะเชิงเทรา.

สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา. 2566. แผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา (2566-2570). สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, ฉะเชิงเทรา.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร. แหล่งข้อมูล: <https://www.oae.go.th>.

ค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2566.

สุปราณี มีสง่า, นิรันดร์ ยิ่งยวด, และจุฬาทิพย์ ถาวรรัตน์. 2563. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปฏิบัติตามแนวทางเกษตรที่ดีและ

เหมาะสมของเกษตรกรอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 13(1): 222-249.

อารยา องค์กรเยี่ยม และพงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล. 2561. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย. วิสัณฐีสาร. 44(1): 36-42.

Yamane, T. 1967. Statistics: An Introductory Analysis. 2nd Edition. Harper and Row, New York.